

Prof. Dr. Rahmi Yücel¹

1.1. MUHASEBEYE GENEL BAKIŞ

Ekonomik yaşamın en temel yapı taşlarından biri olan muhasebe, yüzyıllardır “işletmelerin dili” olarak tanımlanmıştır. Ancak günümüz iş dünyasında bu tanım, muhasebenin üstlendiği rolü ifade etmekte yetersiz kalmaktadır. Artık muhasebe, yalnızca finansal verilerin kaydedildiği, sınıflandırıldığı ve özetlendiği statik bir süreç değil; işletmelerin geçmişini analiz eden, bugününü yöneten ve geleceğini şekillendiren dinamik bir bilgi sistemidir (Hall, 2019).

Küreselleşme, teknolojik gelişmeler ve değişen paydaş beklentileri, muhasebe mesleğinin fonksiyonlarını kökten değiştirmiştir. Geleneksel kayıt tutma (defter tutma) işlevi, yerini stratejik karar alma süreçlerine veri sağlayan, kurumsal riskleri yöneten ve şeffaflığı sağlayan bir yapıya bırakmıştır. Bugünün muhasebesi, finansal tabloların ötesine geçerek çevresel, sosyal ve yönetişimsel (ESG) verileri de kapsayan bütünlük bir raporlama ekosistemine dönüşmüştür. Bu bağlamda muhasebe; yatırımcılar, devlet, çalışanlar ve toplum için güvenilir bilgi üretme sorumluluğunu taşıyan, ekonomik düzenin şeffaflık ve hesap verebilirlik teminatıdır (King ve Atkins, 2016; Romney vd., 2021; Şimşek, 2024).

1.2. MUHASEBENİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Muhasebenin tarihi, insanlık tarihi kadar eskidir ve medeniyetin gelişimiyle paralel bir seyir izlemiştir. Tarihsel süreç, ilkel kayıt yöntemlerinden yapay zekâ destekli analizlere uzanan büyüleyici bir evrimi gözler önüne sermektedir (Keister, 1963; Güvemli, 2000; Mattessich, 2000):

- **Erken Dönem ve Kayıt İhtiyacı:** Muhasebenin kökleri, Sümerlerin kil tabletler üzerine ticari işlemleri kaydetmesine kadar uzanır. Bu dönemde muhasebe, basit bir envanter ve borç-alacak takibi aracıydı.
- **Luca Pacioli ve Çift Taraflı Kayıt Sistemi (1494):** Modern muhasebenin miladı kabul edilen Luca Pacioli’nin “Summa de

1 Prof. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, yucel_r@ibu.edu.tr <https://orcid.org/0000-0001-8601-921X>

Arithmetica” eseri, bugün hala kullandığımız “Çift Taraflı Kayıt Yöntemi”ni (Double Entry Bookkeeping) sistematize etmiştir. Bu sistem, varlıkların ve kaynakların dengesini sağlayarak kapitalizmin ve modern işletmeciliğin gelişimine zemin hazırlamıştır.

- **Sanayi Devrimi ve Maliyet Muhasebesi:** 19. yüzyılda Sanayi Devrimi ile birlikte üretim süreçlerinin karmaşıklaşması, “Maliyet Muhasebesi” kavramını doğurmuştur. İşletmeler artık sadece ne kadar kazandıklarını değil, birim maliyetlerini ve verimliliklerini de ölçmek zorunda kalmışlardır.
- **20. Yüzyıl ve Standartlaşma:** Küresel ticaretin artmasıyla birlikte, finansal bilgilerin uluslararası düzeyde karşılaştırılabilir olması ihtiyacı doğmuştur. Bu dönemde Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (GAAP) ve Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) gibi düzenlemelerle meslek disipline edilmiştir.
- **Dijital Çağ ve Muhasebe 4.0:** 21. yüzyıl, muhasebede dijitalleşme çağıdır. Bulut bilişim, Blokzincir, Büyük Veri ve Yapay Zekâ gibi teknolojiler, manuel işlemleri otomasyona devretmiş; muhasebecinin rolünü “veri girip kaydeden” kişiden “veriyi yorumlayan ve strateji üreten” danışmana dönüştürmüştür (Vasarhelyi vd., 2015; Möller vd., 2020; Yücel ve Ayyıldız, 2024).

1.3. KİTABIN AMACI VE KAPSAMI

İçinde bulunduğumuz dönem, muhasebe mesleği için sadece bir değişim değil, bir “kırılma” noktasıdır. Dijitalleşmenin hızı, iklim krizinin getirdiği sürdürülebilirlik zorunluluğu ve küresel vergi mimarisindeki radikal değişiklikler, meslek mensuplarını ve akademisyenleri yeni bir paradigma ile yüzleşmeye zorlamaktadır.

Hazırlanan bu kitap, “**Muhasebenin Yeni Kodları: Algoritmalar, İklim ve Küresel Vergi Düzeni**” başlığı altında, mesleğin geçirdiği bu çok boyutlu dönüşümü akademik bir derinlik ve pratik bir bakış açısıyla ele almayı amaçlamaktadır. Kitap, teorik tartışmaların ötesine geçerek, geleceğin muhasebe dünyasına ışık tutan kapsamlı bir rehber niteliğindedir.

Kitabın içeriği, birbiriyle etkileşim halindeki dört ana eksen üzerine kurgulanmıştır:

1. **Dijital Dönüşüm ve Teknoloji:** Kitabın 1. ve 2. bölümleri, dijital muhasebe kavramını, teknolojik dönüşümün temellerini ve Muhasebe 4.0 paradigmasını incelemektedir. Ayrıca 9. Bölümde, yapay zekâ çağında mesleği bekleyen gelecek trendleri tartışılmaktadır.

2. **Sürdürülebilirlik ve Yeşil Muhasebe:** Finansal olmayan raporlamanın yükselişi, 3. ve 4. bölümlerde detaylandırılmıştır. Bu bölümlerde sürdürülebilirlik raporlaması standartları, kurumsal sosyal sorumluluk ve Yeşil Taksonomi'nin raporlamaya etkileri ele alınarak, işletmelerin yeşil dönüşümüne rehberlik edilmektedir.
3. **Risk Yönetimi ve Denetim:** Değişen dünyada işletmelerin varlığını sürdürebilmesi için kritik olan iç kontrol sistemleri ve risk yönetimi süreçleri 5. Bölümde irdelenmiştir.
4. **Vergilemede Yeni Düzen:** Küresel ve ulusal vergi mevzuatındaki gelişmeler, 6., 7. ve 8. bölümlerin konusunu oluşturmaktadır. Vergilemedeki küresel paradigma değişimi, vergi planlaması stratejileri ve Cumhuriyet'ten günümüze vergi suç ve cezalarının kronolojik gelişimi bu bölümde tarihsel ve güncel bir perspektifle sunulmaktadır.

Bu çalışma; akademisyenler, meslek mensupları, öğrenciler ve iş dünyası profesyonelleri için muhasebenin bugünü ve yarınına dair bütüncül bir bakış açısı sunmayı hedeflemektedir.

Kaynakça

- Güvemli, O. (2000). *Muhasebe tarihi: Cilt 1 - Başlangıçtan Cumhuriyet'e kadar* (2. Baskı). Avcıol Basım Yayın.
- Hall, J. A. (2019). *Accounting information systems* (10th ed.). Cengage Learning.
- Keister, O. R. (1963). Commercial record-keeping in ancient Mesopotamia. *The Accounting Review*, 38(2), 371–376.
- King, M. ve Atkins, J. (2016). *Chief value officer: Accountants can save the planet*. Greenleaf Publishing.
- Mattessich, R. (2000). *The beginnings of accounting and accounting thought: Accounting practice in the Middle East (8000 B.C. to 2000 B.C.)*. Garland Publishing.
- Möller, K., Schäffer, U., & Verbeeten, F. (2020). Digitalization in management accounting and control: An editorial. *Journal of Management Control*, 31(1), 1–8. <https://doi.org/10.1007/s00187-020-00300-5>
- Romney, M. B., Steinbart, P. J., Summers, S.L. ve Wood, D.A. (2021). *Accounting information systems* (15th ed.). Pearson.
- Şimşek, E. B. (2024). *Muhasebe sektörünün geleceği: Rakamların ötesinde bir dönüşüm için dijitalleşme, raporlama, kişisel beceriler*. Özgür Yayınları.
- Vasarhelyi, M. A., Kogan, A., & Tuttle, B. M. (2015). Big Data in accounting: An overview. *Accounting Horizons*, 29(2), 381–396. <https://doi.org/10.2308/acch-51071>
- Yücel, R., & Ayyıldız, Y. (Eds.). (2024). *Dijital çağda muhasebe: Dijitalleşme, enflasyon ve sürdürülebilirlik üzerine çalışmalar*. Özgür Yayınları.